

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadónálban átvéve:	
Egész évre	10 kor
Hegyedévre	4
Folyóban házas kézbe:	
Egész évre	20 kor
Hegyedévre	5
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor
Hegyedévre	6

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétbe és
szombat utáni napok kivételévelSzerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáca-utca 2.A szerkesztőség kérésreki visszadának
vagy megvásárolásra nem vállalkozik.Hirdetések és hirdetések a
kiadóhivatalban intézendők.

Egyes számok ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, május 18.

Az egyházmegyei körlevél az új püspökről.

Vinkler József káptalani helynök *Szmrecsányi* püspök kinevezését a következő körlevélben tudatja az egyházmegyével:

A nagyváradai l. szert. egyházmegye t. Papságának és Híveinek üdv az Urban!

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. nagymélt. miniszter urnak f. hó 12-én 1875. éln. szám alatt kelt s ma vett nagybecsű intézvénye kapcsán sietve nagy örömet hirdetek, melynek már jóleső melege a lapok közlése nyomában megyszerte árad a szivekből: Ő csász. és apostoli királyi Felsége f. hó 10-én Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával *dr. Szmrecsányi Pál* szepesi püspök, v. b. titkos tanácsos ur önmagyméltóságát nagyváradai l. szert. megyés püspökké legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

Szomorúságunk öröme változott. Megszünt árvaságunk. Nekünk úgy tetszik, hogy egyházmegyénk alapítója s védőszentje Szent-László királyunk hathatós szószólásának oroszlánrésze van abban, hogy megint a Szent-László-Társulat nagyérdemű elnökét ülteti az apostoli Szentszékkal közös elhatározással Szent-László király koronás utódja, felséges apostoli királyunk,

legfőbb kegyurunk, a váradi ős püspöki székebe.

Epedve várjuk azért Szentséges Atyánktól, XIII. Leo pápától a biztosra vett megerősítést, melynek az ismert gyakorlat szerint csak törvényes alakításai vannak már hátra. Lelkes örömmel készülünk a Szentlélek által nekünk rendelt új főpásztor méltó fogadására és pedig anynyival inkább, mert 11 évet meghaladó egyházi és hazafiúi érdemekben gazdag püspöksége biztos záloga annak, hogy a Szmrecsányi-korszak növelni fogja a legszébb reménységgel várt jó Atyánk és kegyelmes urunk ősi magyar nemzetségének érdemkoszoruját és a nagymultú váradi püspöki szék és egyházmegye dicsőségét s minden nemű javát, mert méltó utódja leendő nagynevű elődeinek.

Legyen is üdvözölve azon hagyományos bizalommal, hódoló tisztelettel és odaadó meleg szeretettel, mikben Szent-László megyéje nem engedi magát senki által fölülmulni. Nulli secundus.

Álhatatos, buzgó könyörgéseink a minden jök Adójától foganatot nyervén, a mult évi 1546. számú körlevélben elrendelt nyilvános imák beszűntetendők; ellenben a jelen körlevél vétele utáni vasárnapon hálálul a jó Istennek árvaságunkat ekként megszüntető nagy kegyelmeért tartanak t. lelkész urak a »Te Deum« előrebocsátásával ünnepélyes istentiszteletet, melyre a hívek, egyházi testületek és társulatok minél tömegesebb részvét és buz-

góbb áhitat czéljából eleve figyelmeztetendők lesznek.

A gyász jelvénye a hivatalos levelek pecsétjén is megszüntetendő.

Nagyvárad, 1903. máj. 16.

Vinkler József,
v. püspök, nagyprépost,
káptalani helynök.

Óváry Ferencz jelölése.

A nagyvázasonyi kerület *Óváry* Ferenczet óriási lelkesedéssel egyhangulag ismét képviselőjelöltnek kiáltotta ki Nagyvázasonyban pártönkivüli programmal. Jelölés után a választók színe-java kocsiakra kapva, mintegy száz kocsiival, lobogókkal Veszprémbe vonultak *Óváry* Ferencz lakásához és értesítették a jelölésről. *Óváry* a jelölést elfogadta.

A király és a válság.

A válság fordulóponthoz jutott. Ő Felsége a király tegnap délelőtt a szabadelvűpárt vezető politikusait fogadta és meghallgatta véleményüket az ország mostani válságos helyzetéről. Ott jártak: *Goluchovszky* közös külügy-, *Kállay* közös pénzügyminiszter, *Szell* Kálmán miniszterelnök, *Lukács* László pénzügyminiszter, *Darányi* Ignác földmívelésügyi miniszter, gróf *Csáky* Albin, a főrendiház elnöke és gróf *Apponyi* Albert, a képviselőház elnöke, akit ötnegyedóra kihallgatáson fogadott a király.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Léghajón.

Írta: J.-H. Rosny.

Léghajónk méltóságjeljes lassúsággal uszott fenn a magasban; alattunk mint valami művészi festmény terjedt a láthatárig a dombokkal, rétekekkel, fákkal, házakkal, patakokkal váltakozó, tarka földszik. Sokkal szebb volt, semmint természetnek tűnjék; olyan volt, mintha csak oda festették volna egy óriási vászonra, amely alattunk feszült. Isteni volt, sohasem feledem. Van benne valami, ami emlékeztet a teremtés fenségére; úgy érezzük magunkat fenn a levegőben, mintha közelebb lennénk az örökkévalósághoz s messze száműzve tőlünk a halál.

Alkonyat felé állottunk meg nem messze Champ-Fleury mellett, egy tanyai korcsma közelében, ahol frissítőket s harapni valót szerzhettünk.

Utitársaink egyike, Charles Forville, mintha csak megelégedett volna mindenről, le nem vette tekintetét az égboltot fedő apró felhőpikelyekről! Oly melancholiával nézett a magasba, hogy Jongéres föl kaczagott.

— Mit keresel te ott fenn? talán elvesztetted a pénztárczádat a felhők között?

— A boldogságomat vesztettem el ott, — felelte Forville szomorú sóhajjal. — Ha ti feltekintetek az égboltra, kéknek, felhősnek vagy csillagosnak látjátok: — én azonban feledhetetlen kaland emlékéket látom ott. Abban a magas levegőben, messze az emberek kíváncsi tekintetétől, ott éltem én át életem legszebb pillanatát...

* * *

Lehajtotta fejét, valóságos kétségbeeséssel és csöndesen, szinte suttogva mesélte el a következőket:

— Mindenki életében vannak napok, olykor csak percek, amelyek hónapokkal és évekkel érnek fel. Az én életem legszebb napja L... városban, Lengyelországban volt. Az a város akkor épen valami évszázados forduló ünnepeit. Az ünnepség látványosságai közt volt egy ballon captif.

Egy délután — augusztus havában volt — elhatároztam, hogy megkísértem én is ezt a légi utazást. Amikor felbocsátottak, csak egy magányos hölgy ült elem a kosárban, fiatal és szép lengyel nő. A felszállás gyönyörű volt s alig voltam képes betelni a látvány szépségével. Utitársom átszellemülten, ragyogó szemekkel

csodálkozott maga körül, apró kezeit önkénytelenül összecsapkodta, amikor a ballon captif a legnagyobb magasságig fölemelkedett.

Fenntartózkodásunk ideje véget ért s le kellett volna, hogy vonjanak, amikor a katasztrófa bekövetkezett. Hogyan történt? Ma sem tudom. Valami egyszerre roppant-reccsent, a következő pillanatban, mint a kilőtt golyó, röpültünk föl az égbolt felé.

Fiatal utitársom először hangosat sikított; én magam is a halál szelét éreztem reám csapni. Hanem amikor a vad száguldás föl felé megszűnt s a léghajó, elérve bizonyos magasságot, megállott, egymásra néztünk immár mosolyogva. A szép nő édes arca olyan hatással volt reám, hogy elfeledtem a veszélyt, amelyben lebegtünk és kezdtem szépnek találni a helyzetet.

Nagyon messze voltunk a föld színétől. Fa, ház annyira eltörpült, hogy már nem is látszott; az egész mindenség alattunk összefolyt s szürkés földszin alkotta a föld kerek síkját. Fenséges csönd és mozdulatlanság vett körül bennünket. Jól tudtam én, hogy ez a békés pillanat halálveszedelem előjátéka csak; de azzal is tisztában voltam, hogy a ballon zsilibjének egrántásával könnyű szerrel lebocsátkozhatunk. De valami határtalan boldog érzet feledtetett velem mindent: csak azokba a szép

LAWN-TENNIS cipők, övek, angol fehér és színes mellények, esőkabátok a legnagyobb választékban kaphatók:

Róth M. utóda

kalap- és uri-divat üzletében.

Színes és fehér ingek dus választékban és méret szerint is készíthetők. — Férfi-, női- és gyermek **czipők** kizárólag a legjobb hazai készítmény!

PANAMA-KALAPOK!

A képviselőházban általános a nézet, hogy azzal a ténnyel, hogy a király már foglalkozik a helyzettel, a Széll-kabinet végére jár és hogy most már csak igen rövid idő kérdése, hogy más kormány kerüljön az ország ügyeinek élére.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, május 18.

Elnök: **Apponyi** Albert gróf.

Az irományok előterjesztése után a napirend következett és pedig első pontként névszerinti szavazás Nessi Pál indítványa felett. Akik Nessi indítványát tárgyalni akarják, igenel, akik nem, nemmel szavaznak. Szavazás előtt elnök az ülést öt percze felfüggeszti.

Szünet után.

Elnök: Elrendeli a szavazást. Majd kihirdeti annak eredményét. Az indítvány tárgyalása mellett 26 igennel, 121 nemmel szavaztak, mely szerint a Ház többsége határozatként kimondotta, hogy a fizetésrendezésről szóló törvényjavaslatot nem kívánja soronkívül napirendre tűzni. Következik a vita folytatása a kvótabizottság kiküldése felett.

Gabányi dikciója.

Gabányi Miklós: Az ellenzéknek győznie kell, mert előtte áll az igazság és háta megett a nemzet közvéleménye. A többség háta megett Bécs áll a császárral. A többség már egészen elhelyezte abba a posványba, melyet az osztrákok csinálnak.

Elnök: A kifejezésért megint.

Gabányi Miklós: Foglalkozik a Duna-ünnepélylyel. Egy nagyszabású szemfényvesztés volt az, amelylyel kicsalák a pénzt a nagyközönség zsebéből. Elősorolja, hogy mi történt a különböző helyeken, a 2, 4, 8, 10, 25 koronás helyeken és a hajókon.

Elnök: Kéri, hogy a tárgynál maradjon

Gabányi Miklós: Ez összefügg a tárggyal. Az ünnepélyre lecsalták a diplomáciát, lehozták a főhercegeket, eljött a király is, Ferencz Ferdinánd főherceg 6 felsége is. Az ünnepély megvolt és amint véget ért, a trónörökös már

mosolygó szemekbe néztem, amelyekből némán, de oly sokat mondón sugárzott felém a megértés, a beleegyezés . . .

* * *

Beszélgetni kezdtünk. Hanem én vajmi keveset tudtam németül; csak amennyit a szállókban használ az utas. Ez azonban nem tett semmit! Csakhamar oly bizalmasak lettünk, amennyire bizalmas jó barátok lehetnek azok, akik több ezer méternyi magasban véletlenül összetalálkoznak ég és föld között.

Sohsem hallottam még olyan bájos kacagást nő ajkáról, mint az övéről.

Melléje ültem. Nem létezett számunkra sem város, sem ház, sem társaság; csak az örökkévalóság s a végtelenség. Az est gyors szárnyakkal közeledett s a homály közelebb vont bennünket egymás mellé . . .

Amikor fejtünk felett kigyultak az égbolt csillagai, úgy éreztük, mintha egy más világban lettünk volna . . .

* * *

Az éj folyamán a ballon lassan süllyedt. Hajnalra földet értünk, még pedig csaknem minden rázkódás nélkül. Egy város határán szálltunk le, ahol kíváncsi tömeg rohant meg bennünket. Csakhamar rendőrök jelentek meg a szintéren s ekkor elváltam szép utitársnőmtől, hogy egy hét múlva viszontlássam, mint — menyasszonyomat.

másnap visszautazott Bécsbe reggel hat órakor, a főhercegeket alig lehetett visszatartani, hogy ne menjenek szintén el. A nagyközönség csak az ünnepély után látta, hogy be van csapva. Mikor a tűzijáték véget ért, a hajók kezdtek kiindulni.

Elnök: Azt hiszi, hogy a képviselő komolyan szól, tehát hallgassa meg őt, mert szintén komolyan beszél. A felszólalásnál a tárgy keretében kell maradni. A tárgy és a képviselő felszólalása közt semmi összefüggést nem lát. Kéri, maradjon a tárgynál, különben kénytelen lesz a házszabályokat alkalmazni. (Helyeslés jobbról.)

Gabányi Miklós: Hát amint a hajók lefelé indultak a Margitsziget felé, csak nem állhatták meg, hogy ne huzzák azt a gyűlölt nőt, a Gotterhaltét. Az egész dunai ünnepély egy nagy szemfényvesztés volt, amelylyel évekre blamáltuk magunkat a külföld előtt.

Elnök: Ez még mindig nem tartozik a tárggyhoz.

Gabányi: De hozzá tartozik.

Sebess Dénes: Majd kimagyarázza.

Gabányi Miklós: Ezt az egész ünnepet azért rendezte a miniszterelnök —

Issekutz Győző: Nem Széll Kálmán rendezte azt!

Gabányi Miklós: Dehogy nem, hiszen a klubban fundálták ki az egészet. Hát csak azért csinálták az ünnepélyt, . . .

Sebess Dénes: Most jön az összefüggés.

Gabányi Miklós: . . . hogy megmutassák az udvarnak meg az idegeneknek, nézzétek tejjel-mézszel folyó Kánaán az ország, megadhatja ez a magasabb kvótát, megadhat ez ujonczot, mindent. Ezért volt ez az ünnepély szemfényvesztés.

Kubik Béla: Lám, itt az összefüggés!

Gabányi Miklós: Pedig nagyon szegény az ország, a végrehajtóknak van itt legtöbb dolguk. De az ex-lexes, paktumos, frázisos, megalkuvó miniszterelnök ezt nem akarja elhinni. A kvóta emelését az ország nem bírja el. Jól tudja ezt a többség is, mely egyenként kedves, derék, művelt, okos, sima, jó emberekből áll, de összesen élvezhetetlen, különben a többség maga sem egy párt, 17 csoportra oszlanak ott. (Halljuk! a szélsőbalon) Amellett még kétszer annyit klikk van ottan. Vegyük csak sorra. Ott van Apponyiak a pártja, a Géza-párt, amelybe Fejérváry, Gajári, Kubinyi és Pap Géza tartoznak, no meg Münnich és Bolgár, azután következnek a Széll-párt, Vészi-párt, agrár-párt, merkantil-párt, Feilitzsch-párt, tétlen-párt.

Kiáltások jobbról: Mi az?

Gabányi Miklós: Akik nem csinálnak semmit.

Molnár Akos: Azok vannak legtöbben.

Gabányi Miklós: Szemelvényeket olvas fel a lapokból az ex-lex ellen, majd szünetel kér, mert megizzadt s gondolatait akarja rendezni. (Derűtlenség.)

Elnök: Az ülést 5 percze felfüggeszti.

Szünet után **Gabányi** Miklós folytatta beszédét.

A kvóta-vitát ma befejezik.

Szigligeti-émlékünnep.

Evről-ávre kegyelettel üli meg a Szigligeti-Társaság városunk nagynevű szülöttjének, Szigligeti Edének emlékét. Szép és kegyeletes dolog, de nem ártana valamivel változatosabb, vonzóbb műsort összeállítani. Nem elég az egyes pontok színvonalá, ha azok kissé monoton összbenyomást gyakorolnak, a kiváló programponatok állandóan csekély számú közönség előtt fognak lemorzsolatni. Vasárnap is, az idei Szigligeti-ünnepélyen sokkal nagyobb számmal kellett volna a közönségnek részt vennie.

Az ünnepélyt a kir. kath. jogakadémia dísztermében tartották meg d. e. 11 órakor.

A megnyitó beszédet **Rádl** (dön, a társaság érdemes elnöke tartotta. Egy mozzanatot ragad meg Szigligeti változatos életéből, mely ama kor klasszikus irónál jelenség volt. Ez a mozzanat Szigligeti szakítása a polgári kenyér-

kereső pályákkal, hogy teljes odaadással szentelhesse életét eszményének, a szinpadnak és a magyar irodalomnak. Ebből a mozzanattól, mely a mai kor embere előtt talán kisszerű és jelentéktelen, fejt ki hatalmas beszédét. Oka e jelenségnek nem a romantika vágya, nem is az ifjú lélek ideális tulcsapongása, hanem a rajongó, az odaadó szeretet és ragaszkodás a művészetért és magyar irodalomért. A 30 és 40 es évek írói egész életüket szentelték e nemes céloak, törekedtek egységest, nagyot alkotni. Nem is hiába fáradoztak. Műveik nem ideig-óráig szórakoztattak hanem alkottak maradandó becsüt, a mi a társadalomra is jótékony kihatással volt. — Ma mindez másképpen van. A társadalom már csak a szinbáz látogatásával érintkezik a művészettel és irodalommal. Oda se a lelki gyönyörűség kedvéért jár, hanem csak hivalkodói, unalmat üzni. Ennek oka a szónok szerint a ferde iskolai nevelés, a honnan a kor materializmusa teljesen hátrahozta az u. n. humanóriákat, aztán a társadalom és végre az írók maguk. Súlyt fektetnek a középiskolákban a szépérzék fejlesztésére és az írók törekvése a fragmentarizmust az irodalomból kizárni fogja olyanná tenni a társadalmat, melynek lelki szükséglete lesz a szépirodalmi termékek élvezete. Csak ha e három tényező harmonikusan összeműködik, érhető el a cél: a magyar irodalom fellendülése.

A beszéd befejező részét a következőkben adjuk:

Néhány hete, hogy Olaszországból hazajöttem, a hová egy kis európai levegőt szívni mentem el; ma is tele vagyok még olasz impressziókkal és pedig a mi viszonyainkat illetőleg deprimáló impressziókkal — mert ott csodás virágzását tapasztaltam a szépirodalomnak, a művészeteknek és még csodásabb, általános lelkesedést minden iránt, ami költőileg, művésziileg szép, a társadalom minden osztályánál; pedig az állam, a nemzet ott politikai szociális és anyagi bajokkal küzd, a pauperizmus meg egyre terjed.

Egy új szindarab, egy új op ra, kép, valamely nevesebb regényíró új kötetét valóságos lázba hozza az országot, a hírlapirodalmat, a társadalmat; kávéházakban, salonokban, az utcán egyébről sem beszélnek s a könyvesboltokat valósággal megostromolják, a mint Gabriele d'Annunzio, Antonio Fogazzaro, Gerolamo Rovetta, Ada Negri stb. nevével egy regény, vagy egy verskötet megjelenik a kirakatban. — Így pl. Rovetta »La Baraonda« cz. regényéből pár nap alatt öt kiadás fogyott el s milanoi tartózkodásom alatt nem voltam képes a kiadó cégénél egy példányhoz jutni.

Még jellemzőbb a következő kis élményem:

Pisában egy esős tavaszi délután betértem a világhírű »Ussero« kávéháza, melyet Giuseppe Giusti is megénekelt a »Memorie di Pisa«-ban. — Egy asztalnál több ur ült s hangosan vitalkozott; a témát a német realisták és az orosz veristák képezték, akiket szörnyen lecsepült egy élénk taglejtésű barna uri ember s világos, rögtönzött essay-ben, mely tele volt mély gondolatokkal, találó példákkal és esztetikai igazságokkal, s a melyeknek az olaszok ismert brillians előadása közben valósággal izzott a lelkesedéstől, dicsőítette az olasz modern társadalmi regényt és különösen Fogazzaro legújabb regényét, a »Malombra«-t.

Mikor eltávoztak, megkérdeztem a camariere-től, hogy kik voltak ezek az urak? — hát egyetemi tanárok, a Sapienza tanárai voltak egytől-egyig s amikor a barna uri ember nevét kérdeztem, a pincéz szinte megütközve felelt:

— Ma non lo conosco? — era pure il Gabba! (Hát nem ismeri? — pedig a Gabba volt!) és mikor megkérdeztem, hogy ki az a világhírűség névelőjével; az il-lel kitüntetett Gabba? megtudtam, hogy a római jog tanára a pisai egyetemen.

Onkénytelenül elmosolyodtam a gondolatra, hogy vajjon az »Alma ac celeberrima regis Scientiarum Universitas Hungarica« valamely méltóságos udvari tanácsosa a jogi karon magához és tudományos komolyságához méltónak találná-e — regényeket olvasni s azok fölött dissertatiót tartani? * * *

Ezek a vigasztalan magyar szépirodalmi állapotokon csak három tényező együttes, harmónikus közrehatásával lehetne gyökeresen segíteni és ez a hármastényező: az oktatás, a társadalom és maguk az írók; sőt ha szoroson vesszük a dolgot, tulajdonképpen csak két tényezőre volna szükség, — mert a társadalom gondolkodása, felfogása, életnézete időnként a nyert egyéni kultúra és annak irányzata, valamint az írói működés komolysága, lelkesedése és értéke szerint alakul át.

Az oktatásnak és általa az egyéni kultúrának nemcsak egyoldalú, pozitív-tudományos, hanem szépirodalmi irányban fejlődésén, vagyis az u. n. univerzális művelődésén fordul meg tehát az egész kérdés.

Középiskoláinkból ma már lassankint kiszorulnak az u. o. humaniorák, t. i. az ókori klasszikus irodalom, a történelem, az irodalomtörténetnek intenzív tanítása; vagy olyan irányt vesz és rendszert követ, (p. o. középiskolában!) a történetnek filozofikus alapon való tanítása), mely teljesen eltéveszti az illető tantárgy eredeti célját és hatását; ezenfelül hiányzik az universalis műveltségre előkészítő középiskolai oktatás egyik-másik feltételül szükséges ága: p. o. a szépirodalom, a világirodalom és a művészet remekeinek ismeretése stb.

Hát aztán honnan merítsen a fiatal nemzedék lelkesedést, hogyan fejlődjen szépirodalmi értelem; honnan szerezzék világirodalmi, vagy műtörténelmi ismereteket s honnan vegye a fogékonyságot az iránt, a mi esztétikailag: szép?

Es még ezen állapotokkal sincsenek megelégedve a radikális szellemek!

A minap olvastam egy »evoluzionista lélek« kesergését a történelem állítólagos idealizáló (?) oktatása, sőt még a fölött is, hogy az irodalomtörténetet egyáltalában tanítják is — melyek, szerinte, a szabadkutatás és a tudományos haladás és fejlődés — az evolúció — ellenségei, akadályai volnának!

Nem polemizálok senkivel, csak azt börtökölöm megjegyezni, hogy a teljes, merev szakítás a múlttal s annak dicsőségével, még nem evolúció és az evolúció feltétlenül még nem mindig — haladás.

A világ legnagyobb és lepraktikusabb nemzetére, az angolra hivatkozom, mely még ma is kiváló sulyt helyez a középiskolai oktatásban a klasszikusokra és a történelemre — úgy, hogy p. o. mint ezt az angol állami tisztviselők szolgálati pragmatikájában olvastam, a latin nyelv tanárainak nagyobb a fizetése a természettan, a vegytan, a geológia tanárainál. Allamférfiai között pedig számos a nagybíró regényíró (lord Lytton, Disraeli stb.) — a napjainkban olyannyira gyűlölt Chamberlain parlamenti szónoklatai meg egyenesen Cicero »de oratore« utmutatásai szerint vannak konstruálva és hemzsegek a klasszikus idézetektől.

Es ki tehet arról, ha a múlt dicsősége önmagát dicsőíti? — Ki tehet arról, ha azok közül a középkori zsarnokok: a Visconti-ak, a Sforza-ak, a Scaligeri-ak között Galeazzo és Aleasso Visconti a milánói dómot és a Certosa di Paviat építették; az egymást gyilkoló Medici-ek pedig maguk köré gyűjtötték Rafaelt, Corregiot, Michel Angelót, Donasellót, Chibertit és Benvenuto Cellinét és a tudományok és művészetek renaissance-át hozták létre és ki tehet végül arról, ha Mitcius Scaevola és Dugonics Titusz példája a legszárabb történelmi oktatás mellett is lelkesítőbb, felemelőbb, mint az aczél-trust-ök és a kukoricza-ringek, a kereskedelem szabadságának ezen modern evolúciói.

Ha tehát a középiskolai oktatás szakítana mai merev, kizárólagos pozitív rendszerével és irányzatával, a mai társadalom kulturája is megszűnnék egyoldalú lenni és ismét megjönné fogékonysága a költői termékek élvezete az esztétikailag szép iránt, — s ha ehhez járulna még az írók igaz lelkesedése, teljes odaadása és törekvése egységes és nagy alkotásokra, — bizonyára bekövetkeznék a magyar szépirodalom második aranykora is!

Addig is, a mig ez bekövetkezik és annál inkább ha nem következik be — hajtsuk meg lobogónkat az előtt, ki mikor még nem volt magyar irodalom s a mikor még szegény volt

az írói pálya, nem akart más lenni csak író, csak a magyar történelmi múlt dicsőségének, a magyar népelet költészetének, romantikájának és tősgyökeres sajátosságainak a költője s a magyar akkori társadalom büszkesége megrajzolója: — Szigligeti Ede emléke előtt!

Különösen nagy hatást tett a beszédnek az a része, melyben a szónok rámutatott, hogy a mit evolúciónak neveznek, az egyáltalán nem mindig jelenti a haladást. Olyan tapasztalt és mélyen gondolkodó férfiú, mint *Rádl Ödön* adta meg ezzel a legalaposabb czáfolatot dr. Somló jogtanár eltévedett cikkére; szinte még tulságosan is előkelő helyről jött a czáfolat a cikkhez mérve.

A nagy tetszéssel fogadott beszéd után dr. *Szolcsányi Hugó* jogtanár olvasott fel egy igen érdekes tanulmányt »Mozzanatok a nők életfolyamata köréből statisztikai megvilágításban« czimmel. A száraz statisztikai anyag megleveledett a tudós tanár vonzó előadásában s az érdekes népmozgalmi és bűnügyi adatok a közönség legnagyobb részére új világításban tűntek fel a nővilág életét.

Albisy Katalin »Keresztelő« czimén ügyes rajz keretében a népelet sajátosságaiból mutatott be néhány vonást, végül pedig *Nagy Endre*, a városunkból Budapestre származott ügyes tollú poéta és zsurnaliszta olvasott fel néhány üde, hangulatos verset.

UJDONSAGOK.

TAJEKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva mind a vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-6 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

Máj. 20. A biharmegyei gazdasági egyesület közgyűlése. Május 23. Jogászmajális a Püspökfürdőben.

Nagyvárad-Püspökfürdő-Féliczfürdő.

	Személyvonat							
Nagyvárad áll.	7.33	9.50	—	—	—	4.44	—	8.58
Nagyvárad-Vasártér ind.	7.20	9.31	11.42	2.08	4.37	6.28	8.54	
V.-Vencze >	7.34	9.47	11.58	2.24	4.53	6.44	9.10	
Rontó >	8.02	10.14	—	2.93	5.09	7.11	9.29	
Püspökfürdő >	8.07	10.19	—	2.44	5.14	7.14	9.34	
Féliczfürdő	8.24	10.37	—	2.58	5.31	7.18	9.51	

Féliczfürdő-Püspökfürdő-Nagyvárad.

	Személyvonat							
Féliczfürdő ind.	8.30	10.42	—	3. —	5.34	7.20	9.53	
Rontó >	8.37	10.49	—	3.05	5.41	7.25	10.00	
Püsp. fürdő ind.	8.48	11.00	—	3.11	5.51	7.31	—	
V.-Vencze >	9.04	11.16	12.00	3.27	6.08	7.47	10.13	
Nagyvárad-Vasártér érk.	9.22	11.34	12.16	3.45	6.24	8.05	10.30	
N.-várad áll. érk.	—	11.27	—	—	6.18	—	10.23	

Az indulási és érkezési adatok közép-európai időre vonatkoznak. Az esteli 6 órától reggeli 5.50 perzig terjedő idő fekete számmal van jelölve.

* **Radu püspök tisztelgése a kormánynál.** Radu Demeter újonnan kinevezett nagyvárad-i gör. kath. püspök tegnap a képviselőházban tisztelgett *Szellnél* és a kormány többi tagjainál, hosszabb ideig *Wlassicsnál*. Majd az ülést hallgatta egy darabig a főrendek páholyából, végül a folyosón fogadta az ösmerős képviselők gratulációit.

* **A nagyvárad-i áll. gyermekmenhely.** A vidéki állami gyermekmenhelyek eddig a budapesti állami gyermekmenhelynek mintegy fiókjai működtek. A belügyminiszter értesítette a törvényhatóságokat, hogy május hó 1-től kezdve a vidéki és így a nagyvárad-i állami gyermekmenhely is teljesen önállóan, a budapestitől függetlenül működik.

* **Erdélyi kiküldöttek Nagyváradon.** Marosvásárhelyről Oroszlány István polgármester-helyettes és Flesch Adolf városi főmérnök Nagyváradra érkeznek. Idejövételük célja, hogy a városi közbiztonságot, vízvezeték, villamos telepet és más közérdektől intézményeket tanulmányozzák.

* **A villamos világítás kábel-vezetése.** A nagyvárad-i villamos világítás vezetékét a Fő-utcán, a közkörháztól a Szent László-térig kábelvel készítik. A posta-távírdigazgatóság azonban a telefon zavartalan működése érdekében nem engedte az utca azon oldalán a világítási kábel lefektetését, amelyik oldalon a telefonkábel vonul végig. A városi tanács felterjesztéssel élt a kereskedelmi miniszterhez. A felterjesztésnek meg lett a kívánt eredménye, mert a kereskedelmi miniszter megengedte, hogy a telefonkábel egy oldalon, de legalább 50 cm. távolságra tőle, a szokásos elszigetelési eljárás szoros megtartása mellett helyezték el a világítási kábelt. A város azonban teljes anyagi felelősséget vállal a telefon bármely megrogálásáért vagy zavarért.

* **Hirtelen halál.** Tegnap, hétfőn hajnalban Vad Kálmán fiatal kalapos segéd, ki Szilágyi Dezső-utcán a Bodánszky házban Kerekes Ferenc kalapos mesternél dolgozott, hirtelen elhunyt. A rendőrség a hullát elszállította a hullaházba, ahol a hirtelen halál okának megállapítása végett felboncolják.

* **A jótékony célú előadás jövedelme.** Az elmúlt pénteken tartotta meg Somogyi Károly színtársulata, *Szojyer Ilonka* vendégfelléptével, a város részére szerződésileg biztosított jótékony előadást. Mint értesülünk, *Szojyer Ilonka* a jótékony cél iránti tekintetből, tiszteletdíj nélkül működött közre a Bőregér-ben. A bevétel 1335 korona 46 fillér, a kiadás 735 korona 46 fillér volt s így 600, illetve 4 korona feltűfizetéssel együtt 604 korona maradt a jótékony célra.

* **Tolvaj tartalékos katona.** *Szánu* Demeter bedői lakos tegnap délelőtt a Nagypiac-téren *Gyöngyösi Gyula* magyar-szabó sátrából egy mellényt lopott. A tolvajt csakhamar rajtacsípték a lopáson és minthogy az illető tartalékos katona, a rendőrség átszolgáltatta a 37. gyalogezrednek.

* **Felülfizetések.** A nagyvárad-i kir. kath. jogakadémia folyó hó 10-én rendezett Rákóczy-ünnepélyén felülfizettek: Radnai Farkas 10 kor., Vinkler József 10 kor., Palotay László 8 kor., Steinberger Ferenc 8 kor., Grócz Béla 8 kor., Fetsér Antal 10 kor., Andrassy János 10 kor., Mangra Vazul 8 kor., Halász Gyula 1 kor., Molnár Imre 3 kor., Dr. Vucskics Gyula 3 korona, Mura Fülöp 3 kor., Novotny Alfonz 2 korona, Csávássy Gyula 1 kor., Szeghalmy Sándor 3 kor., Sebő Mihály 1 korona, Lukács Akos 1 korona, Kovács K. 1 korona, mely jótékony-célú adományokért hálás köszönetet mond a rendezőség.

* **Véres verekedések.** Vasárnap éjjel és tegnap hétfőn több helyen véres verekedés zavarta meg az éjjeli csendet. A legnagyobb mérvű verekedés az építőfélfelben levő elmeegógyintézetnél folyt le tegnap reggel. Nemrég az új elmekórház építkezésénél tudvalevőn sztrájkba állottak az építő munkások. A sztrájk azonban hamarosan véget ért s ekkor a vállalkozó, hogy némileg biztosítva legyen az ilyen bérharczoktól, a szomszédos Csatár községből több munkást fogadott. Az idevaló régi munkásokat nagyon bántotta ez a dolog s mindent elkövettek, hogy a jövevényeket elűzzék, azonban hiába. A folytonos bosszantásnak és ingerlésnek tegnap reggel aztán véres verekedés lett a vége. Mikor valamennyien munkába akartak állani, az idevaló munkások összeszólalkoztak a csatáriakkal. A nagyvárad-iak vezére valami Jakab Sándor nevű munkás volt, a ki piszkos szavakkal

gyalázni kezdte emezeket. Pár perc alatt a szóváltásból verekedés támadt. Pillanat alatt előkerültek a kapák, csákányok s a két tábor egymásnak rontott. Jakab Sándor magasra emelt kapával rohant az egyik csatári munkásra Molnár Istvánra, s berepesztette a fejét. A szerencsétlen embert halántékán érte az ütés, úgy, hogy abban a pillanatban összerogyott. Ez meghökkentette a verekedőket s a verekedést abbahagyták. A verekedés áldozatát, Molnár Istvánt a társai beszállították a közkórházba, ahol konstatálták, hogy erős koponyatorést szenvedett, a mely életveszélyes. Azonnal gondos ápolás alá vették. A rendőrség azonnal kihallgatta a verekedésben résztvevőket, a kik egybehangzóan a főkolompós Jakab Sándor ellen vallottak s azt mondták, hogy ő izgatta őket folytonosan az idegen munkások ellen. A rendőrség Jakab Sándort letartóztatta, a többiek ellen pedig megindították az eljárást. — Vasárnap éjjel a következő verekedések történtek: **Zsadányi** László cipész segédét a Beöthy Ödön-utca 264. sz. a. lakásán Kupa István házmester kapupénz miatt megtámadta és ennek folytatásaképpen tegnap délelőtti ittas állapotban egy vasvillával leszurni akarta. A házmestert lezárták. — **Nagy Márton** cipész segédét Sztaroveszky-utca 17. sz. a. lakásán tegnap virradóra sógora, **Major** János gyári munkás minden különösebb indoklás nélkül megkéselte. Eljárás folyamatban. — A Csesztivó épület előtt Turóczy Dávid timár segédét Papp János segédtestvére úgy elverte, hogy Turóczyt kórházba kellett szállítani. Sérülése súlyos, eljárás folyamatban.

* **Temetés.** Igen nagy közönség részvéte mellett ment végbe vasárnap délután az oly korán elhunyt **Kiss Aurél** temetése. A halottas ház udvara teljében megtelt intelligens közönséggel. A temetési szertartást **Laurán** Agoston káptalani helynök, praelátus, kanonok végezte fényes segédlettel, ennek végeztével a remek művi masszív érczkoporsót az elhunyt pályatársai kézen vitték a négyes fogatú üveges gyáskocsizhoz, elől a szebbnél-szebb koszorúkkal borított virágkocsival és nagyszámu résztvevő közönségtől követve az impozáns gyászmenet az olasz temetőbe vonult, hol örök nyugalomra helyezték az elhunytat, ki korai halálával gyászba borította szüleit s hozzátartozóit. A koszorú-szalagok felirata:

Solymosan Illés árvaszéki ülnök, Erdélyi László, Rednik Gábor főszolgabíró, Görgényi család Kolozsvár, dr. Frankó család, Gencz János esperes, Fejér György és neje, dr. Lázár Aurél és neje, dr. Papp Coriolán és családja, Kiss Eleonóra és Valéria nővérek, Papp Pál és családja, Rusche József és családja, Imrik Cornélia, Badar Béni és családja, Polgári Takarékpénztár, Jó barátai, Joghallgatók, Zajka László, Mitteleier-család, Erdődi-család, Nagyszülők, Szülők, Darabant-család.

A temetésen jelen voltak:

Sarkady Thimér kanonok, Zigre Miklós, Duma Flórián, Vulkán József, Urbán Adolf, Tóth Imre, Sonnenfeld Zsigmond, Nyes Mózes kanonok, Papp György, dr. Stokker József, Schweiger Ede, Papp Coriolán, Pántya Péter, Nagy József, Rednik Gábor, Aczél Zsigmond, Élő János, Csatáry József, Munk Gábor, Erdődi Herman, Badar Béni, Makucz Ernő, Szfurlea György, Diamandi József, Poynár János, Böszörményi Géza és még számosan.

A díszes temetést Weiszlovits Adolf és fia első nagyváradi temetkezési vállalatá kiváló fényvel és pontossággal rendezte.

* **Bor-árverés.** Avancini Gedeon levicói borkereskedő által még 1901-ben Nagyváradra küldött 15 hordó, összesen 9082 liter műborát, melyet a rendőrhatalóság már sóval denaturáltatott, e hó 25-én délelőtti 10 órakor a nagy-piaczteri áruraktárban elárverelik.

* **Egy csőd epilógja.** Vasárnapi számunkban megemlékeztünk Gallovits Frigyes csőd-ügyéről. Ezen közleményünk téves adatok alapján félreértésből látott napvilágot, amelyben a törvényszék nem konstatálta a könyvek hamis vezetését és vétkes manipulációkról nem lehet

szó, hanem a rossz üzleti viszonyok sodorták a bukásba az említett kereskedőt. Az ítélet különben még nem jogerős s a felsőbb fórumok fognak az ügyben dönteni.

* **Örült a vonaton.** Tegnap reggel a nyugati pályaudvaron nagy riadalmat okozott egy örült dühöngése. Amikor a czeplédi vonat berobogott, az egyik harmadosztályú kocsiából rémes segélykiáltások hallatszottak, a következő perczben egy öregebb ember fejével kiütötte az ablakot. Az üvegdarabok véresre vágták az arcát. Még így véres fejjel is egyre kiáltotta:

— Segítség, megölnek!

Nagynehezen megfékeztek a dühöngő embert és a mentőket hívták, akik megállapították, hogy a szerencsétlen veszedelmes elmebeteg, bekötötték sebeit, azután átadták rendőrségnek, amely a lipótmezei tébolydába szállította. Az örült neve Poharin Manoil és szerb földmives.

* **Találtatott két ezüst gyűrű és egy zsebkendő.** Igazolt tulajdonosaik átvehetik a rendőrség 4. sz. szobájában.

x **Jó tanács.** Mindazoknak, kik pázsitot akarnak létesíteni, ajánljuk, hogy szerezzék be **Mauthner Ödön** csász. és kir. udvari magkereskedéséből Budapesten a »Sétatéri« vagy a »Margitszigeti« fűmagkeveréket. Ezeket már 29 éve szállítja Mauthner Budapest és a Margitsziget oly bámulatra méltó és gyönyörű sétaterei részére. 158.

* Tisztelettel hívjuk föl a n. é. fogyasztó közönség szíves figyelmét **Krausz Béla** nagyváradi-szöllői **sörgyáros** lapunk mai számában közölt hirdetésére.

x A tisztelt olvasóközönség figyelmét felhívjuk lapunk mai számában megjelent **Gaedicke** A. osztályosjeggyűjtőde hirdetésére. 255.

x Tisztelettel hívjuk fel az olvasó közönség szíves figyelmét **Mezey Dezső** mulakatos és toronyórási lapunk mai számában közölt hirdetésére.

Igazságszolgáltatás.

Gondatlanság. **Mirko** Mikoláv bolgár kertészkedő a mult nyáron a bárándi uton kocsijával vásárról jövet oly féktelenül száguldott, hogy nem vette észre, amint egy 8 éves gyermek a lovak elé szaladt. A száguldó szekér eltiporta a gyermeket, a ki oly súlyos sérüléseket szenvedett, hogy zuzódásai következtében meghalt.

Ez akaraton kívül történt emberölés vétségében tegnap tárgyalta a törvényszék büntető bírósága s **Mirko** Mikolávot 50 korona pénzbüntetéssel sújtotta.

Kiegészített esküforma. Tudvalevőleg a bűntényekben kihallgatott tanút megesküetik arra, hogy az igazat vallotta s végződik az esküforma ezzel a mondattal: Isten engem úgy segítjen!

Tegnap **Fodor** István, egy tizenöt éves suhancz állott a törvényszék előtt lopás büntetésének kísérletével vádolva. Elnök volt **Millye** Gyula, ügyész **Korn** Lejos, védő dr. **Krúger** Aladár.

A tanu során kihallgatták a kocsmáros, **Neumann** Abrahámot is. Tipikus alakja a zsidó kocsmárosnak. Kerületi az egyenes választ, de minden küllőférezés után hozzáteszi:

— Ugy éljek, tekintetes törvényszék!

Nagy nehezen sikerült kivenni belőle, mit is akar hát mondani s következett az eskü. Mondta is **Abrahám** szomszéd hűségesen: ... tiszta igazat vallottam ... semmit el nem hallgattam ... Isten engem úgy segítjen!

— Leülhet; szólt az elnök.

A tanu nagyot nyelt; átgondolta a vallomását, át az esküt s arra a meggyőződésre jutott, hogy nagyon is igazat mondott, ezt érde-

mes lesz alaposan megerősíteni. Hozzátette tehát a legmélyebb meggyőződés hangján:

— Ugy éljek, hogy most igazat vallottam!

No erre az alaposan megerősített vallomásra bűnösnek is mondták ki **Fodor** Istvánt lopás vétségének kísérletében, de tekintettel fiatal korára, a 85. §. alapján csak egy havi fogházra ítélték, azt is kitöltöttnek vették a vizsgálati fogsággal s nyomban szabadlábra helyezték. A gyerek rögtön el is ment haza.

Abrahám szomszéd aggodalmas arczczal követte.

— Ugy éljek, hogy ez megint meglop.

Elítelt szocialista agitátor. **Pelczéder** Agoston nem ismeretlen Nagyváradon; a képviselőválasztás alkalmával járt itt s fel is lépett a szociálisták jelöltjéül. A mult év december 4-én a **Népszava** egy cikket közölt Pelczédertől, amely dühötlő támadást intézett a katolikus papság ellen. A kir. ügyészség a papi osztály elleni izgatás vétsége miatt fogta pörbe ezért a vezércikkért Pelczéder Agoston famunkást Szombaton tárgyalta ezt az ügyet a budapesti esküdtszék Zsitvay Leó elnöklete alatt. A tárgyaláson a vádat dr. Hodászy királyi ügyész képviselte, a védelmet pedig dr. Benedek János orsz. képviselő ügyvéd látta el. — Pelczéder Agoston vádlott beismerte a cikk szerzőségét s elvállalta ezért a törvényelőtti felelősséget. A cikket azon támadásokra írta meg — ugymond — mintegy válaszképpen, amelylyel a nemzetközi szociáldemokrata pártot a néppárt tagjai a saját sajtóorganumukban és a parlamentben illették, ahol őket hazátlan, bitang gazembereknek nevezték. Egyébiránt tagadta, hogy ő a papi osztály s a katolikus vallás ellen akart volna izgatni. A kérdések szövegezése után dr. Hodászy kir. ügyész vádbeszédében marasztaló verdiktet kért, míg a védő a felmentés mellett érvelt. Az esküdtek izgatás vétségében bűnösnek mondták ki Pelczéder Agostont, akit a törvényszék **négy hónapi államfogházra, ezer korona** pénzbüntetésre, nem fizetés esetén ötven napi elzárásra ítelt. Az ügyész megnyugodott az ítéletben, a védő semmiségi panaszt jelentett be.

SZINHÁZ.

HETI MŰSOR.

Kedd: X asszony.

Szerda: Casanova.

Csütörtök: d. u. Vasgyáros, este Bob herceg, (búcsuelőadás).

Csepürágók. Részben új szereposztással láttuk viszont tegnap este ezt a kedves operettet s részben meg is lehettünk elégedve az előadással. Csak részben, mert a rendezés mintha előadásról előadásra szűkebb marokkal dolgoznék: a csoportjeleneteket egyre silányabbul állítja ki s ezzel a II. és III. felvonásokat igen sok szépségtől fosztja meg; a helyett belerendeztek a II. felvonásba egy tuczat kolompot, úgy hogy néhol az éktelen csengetés elnyomta a zenét teljesen. Vagyis Pintért a rendezőt fölötté silányul helyettesítette Szathmáry. Pintér remek Pingoninjét sem tudta **Horváth** teljesen feledteni, s miben különben alapos rekedtségének is van része.

Suzanne szerepét **Parlagi** Kornélia énekelte szép hanggal és játszott sok bensőséggel; igazán nera érdemelte azt a ráerőszakolt, mondva csinált lelkeselet, melylyel a földszinti állóhely megtisztelte, és a sok fölösleges ismétlést, a mi már unalmas. **Parlagi** Kornélia jó szubrett a muszáj-tapsok nélkül is. **Békefi**

Lajos Boisfleuri szerepét szintelenül játszotta, de elég jól énekelte, *Pataky* Vilma pedig a báróné szerepét játszotta türethetesen. A régiak közül ismét igen jó volt Bognár, Benkő Jolán, Pogány Janka, Krasznay, Deési, főleg pedig Szathmáry mint korcsmáros, Pogány Janka és Békefi megpróbálták néhány merészen magas hanggal lelkesíteni; lelkesedtünk volna, ha bele nem süttek volna. Szerencse, hogy csak kétszer esett meg.

Hírek a színházról. Ma, edden este X. asszony, ez a kedves, szellemes francia vígjáték kerül színre a színházban. Holnap, szerdán *Lotti ezredesei* helyett *Casanovát* játszik. Csütörtökön két előadás lesz. Délután a *Vasgyárost*, este a *Bob herceget* játszik.

A vasárnapi Bob-előadás. A nézőtéren, a hol a szezon sok-sok estéjén olyan lélektelen, unalmas, nagy csendült, most erőszakos szenvedélyes élet pezseg.

Speciális nagyváradi megnyilatkozása ez a Bob-láznak. Egy-egy kitörésében olyan impozáns, szenvedélyes vetélkedésében pedig éppen olyan kicsinyeskedő, pártoskodó harcz ez, mint a mi közéletünk. Némelykor nagyon szép, de a legszebb megnyilatkozásokba is be-bevegyül a vidékieskedés.

Ezt a benyomást teszi a *Bob herceg* vasárnapi előadása.

Az a megérdemelt, őszinte ováció, a mely *Haller* Irmát virágba fürdette, megragadón szép megnyilatkozása a tetszésnek, de éppen olyan sajnálatos az a kicsinyeskedő torzsalkodás, a melylyel az ellenpárt kisebbiteni akarta a sikert s az az izetlenség, melylyel a karzat megzavarta a szép este hangulatát.

Az ováció egyébként impozáns volt. Három gyönyörű virágajándék s perczekig tartó virágos fogadta a kis divát, a ki majdnem sirva fakadt a nagy ünneplésben. Nagy tetszés kísérte *Parlagi* Kornélia énekét is és a *Bérczi* új kupléit is, melyeket egy ugyancsak reális értékű koszoru honorált.

NYILTTER.

Olcsó ezüst-bevásárlás!!

119
A m. kir. fémjelző hivatal által fémjelzett
13 próbás *ezüst evőkészletek* 5%,
gyertyatartók és *girandolok* 6%,
krajczár grammja

DEUTSCH SIMON
ékszerésznél
Nagyvárad, Bémer-tér.

TAVIRATOK

A király és Apponyi.

Budapest, május 18. (Saj. tud. táv.)
A »Magyar Szó« *Apponyi* Albert gróf köréből vett megbízható értesülések szerint intim részleteket közöl a délelőtti kihallgatásról. Állítólag *Apponyi* Albert gróf részletesen referált a nemzeti követelésekről és engedményekről, megjegyezve, hogy ez engedmények mily nagy örömet keltenének az egész nemzetben.
A király végig hallgatta *Apponyi* előterjesztését s csupán *igennel* és *nemmel*

válaszolt, de részletes tárgyalásokba nem bocsátkozott.

Általán politikai körökből kiszivárog a hír, hogy nem valami fényes elégtétel *Apponyinak* a királyi kihallgatás, melyet írásban kért a miniszterelnök utján.

Radu Demeter püspök esküje.

Budapest, május 18. (Saját tud. táv.)
Radu Demeter az új nagyváradi és Hosszu Vazul lugosi gör. kath. püspökök ma tisztelegtek a miniszterelnöknél és a kormány többi tagjainál. *Wlassics* Gyula közoktatásiügyi miniszter hosszabb ideig beszélt a püspökökkel. A két püspök a délutáni vonattal Bécsbe utazott s az esküt csütörtökön teszik le a király kezébe.

A polgármester kongresszus.

Debreczen, május 18. A tegnap esti gyorsvonattal ideérkezett polgármesterek ma, hétfőn délelőtt nagygyűlést tartottak a vidéki városok érdekében létesítendő egyöntetű törvényhatósági szervezet tárgyában. A vonatnál Kovács József debreczeni polgármester, a tanács tagjai és nagyszámu előkelő közönség élén, üdvözölte a vendégeket, a mire Zechmeister győri polgármester válaszolt. A nagygyűlésre a következő polgármesterek érkeztek: Hanke Imre (Zombor), Mastonovics Adolf (Pancsova), Topler Kálmán (Sopron), Kada Elek (Kecskemét), Bernády György (M.-Vásárhely), Weiffert Károly (Versecz), Hegedüs Aladár (Baja), Papp Géza (Szatmár); helyettes polgármesterek: Meskó László (Baja), Geml József (Temesvár), Eszterházy László (Kolozsvár), Bordé Ferencz (Nagyvárad), Meudtwich Andor (Pécs), Sándor István (Kecskemét); továbbá: Tankóczy Gyula főkapitány (Szatmár), Vásárhelyi Domokos főügyész (Komárom), Szily István főügyész (Győr) és Heintz Hugó orsz. képviselő. Este ismerkedési estély volt a Bika-szálló dísztermében. (M. T. I.)

A quotatárgyalások befejezése.

Budapest, május 18. (Saját tud. táv.)
A quota bizottság tárgyalásait legközelebb befejezik s ezután *Széll* Kálmán miniszter jelentése kerül tárgyalás alá, melyhez elsőnek *Nessi* Pál szól az ellenzékéről.

A Mont-Pelée újra dühög.

London, május 18. Egy 14 én feladott kábel-sürgöny jelenti, hogy a Martinique-szigeten a Mont-Pelée megint dühög. A tüzhányónak állítólag új krátere támadt és abból óriási mennyiségben tört elő a füst és a hamu. (M. T. I.)

Elfogott izgató.

Eszék, május 18. Tomljenovics Vesimir lelkész, Strossmayernek egyik ismert agitátorát, plébániájában, a szerémségi Slankámenben a magyar nemzet ellen való izgatás miatt elfogták és beszolgáltatták a mitroviczai törvényszéknek. Tomljenovics politikai vétségek miatt már több ízben volt büntetve. (M. T. I.)

A kulturharcz Franciaországban.

Páris, máj 18. Este a Notre-dame de Plaisance-templom kijáratánál, amely templomban egy volt kongregacionista, aki most világi pap, tartott egyházi

szónoklatot az urvacsoráról, zavargások történtek, bár a lelkész minden a jelen eseményekre vonatkozó célzástól tartózkodott. A katolikusok a templom elhagyása után zárt menetbe sorakoztak és a Marseillaise eléneklése és »Eljen a szabadság! Eljenek a papok!« kiáltások mellett végigvonultak a városrész utcáin. (M. T. I.)

Flotta szaporítás.

London, május 18. A Times jelenti Tokióból: A kormány a parlament elé javaslatot terjesztett a Flotta szaporítása iránt és 10 millió font sterlinget kér új hajókra és másfél millió fontot a folyamatban levő hajóépítési kiadásokra. A követelések 12 évre vannak felosztva. (M. T. I.)

Népgyűlés a katonai javaslatok ellen.

Szigetvár, máj. 18. Tegnap Szigetvárott népgyűlés volt a katonai javaslatok ellen. Beszéltek Olay Lajos, a kerület orsz. képviselője, Lengyel Zoltán, Szatmári Mór, Bartha pártelnök és dr. Szabó István. A tiltakozó javaslatot elfogadták. (M. T. I.)

A monasztíri események.

Konstantinápoly, máj. 18. Hivatalos adatok szerint a monasztíri események áldozatai közül még 13 súlyosan sebesült keresztény a kórházban van és 11 könnyen sebesült a fogházban. A legnagyobb részük görög. Mikor megsebesítették, illetőleg letartóztatták őket, valamennyien fegyvertelenek voltak. A konzul kar újból közbenjárt az ártatlanok szabadon bocsátása és a török tettesek letartóztatása érdekében.

Három mohamedánt, mint bebizonyult, a zavargás közepette hitsorsosaik sebesítették meg. A váli, aki kezdetben a lakosság hangulatának befolyása alatt állott és állítólag a Jildiz-intenczióról is bizonytalanság volt, azóta erélyesen fenntartja a rendet és a nyugalmat és végrehajtja a megnyugváshoz szükséges intézkedéseket. A kereskedelem, valamint a vilajetekkel való forgalom nem zavartatott meg. (M. T. I.)

000	REGÉNY CSARNOK.	000
000		000

Tüzzel-vassal.

Irta: Sienkiewicz Henrik. 260

Már áthaladtak a tisztásnak a felén és közelebb jutottak a szemközti fekvő erdőhöz, melynek fái mindegyre tisztábban tűntek előbbük, mikor a kis lovag hirtelen kelet felé utatott:

— Nézd! — szólt Saglobához, — látod ott? Mi az?

— Az cserjés a távolban.

— Az a cserjés azonban mozog. Előre! Előre! Bizonyára megláttak bennünket.

A szél fűtyölt a menekülők füle mellett, a megmenekülő erdő mindegyre közeledett.

Hirtelen valami morgás hangzott föl abból a mozgó feketeségből. Olyan volt, mint a hullámok zugása, azután hatalmas ordítás töltötte be a levegőt.

— Megláttak bennünket! — kiáltott Sagloba. — A kutyák! A gazok! A sáttanfajzat! Farkasok! Zsiványok!

Az erdő már oly közel volt, hogy a menekülők érezték az erős fenyőillatot.

De a tatárcsorda is egyre láthatóbb lett és a nagy feketeség úgy közeledett, mint valami szörnyeteg, mely formátlan, otromba szárnyait szétterjesztve, őrtült gyorsasággal tör elé. Wolodyjovski gyakorlott füle már hallotta is az ordítást:

— Allah! Allah!
— A lovam botlik! — kiáltotta Sagloba.
— Nem baj! — felelte Wolodyjovski.

De hirtelen megvillant az agyában, hogy mi történnék akkor, ha a lovak nem győznék a futást és valamelyik kidőlné? Erős tatár lovakon ültek ugyan, amelyek nagyon kitarítóak, de már Ploskirowtól idáig bajtörték őket és nem is pihentek meg örületes futások közben. Atülhetnének ugyan a vezetéklovakra, de azok is fáradtak.

Mi fog történni? — gondolta Wolodyjovski és aggodalmasan vert a szive, talán először életében, de most sem maga miatt, hanem Helena sorsa miatt, akit a hosszú uton úgy megszeretett, mintha csak a nővére volt volna. Tudta jól, hogy a tatárok, ha egyszer üldözni kezdik őket, nem egyhamar tágítanak mellőlök.

— Csak jöjjenek, Helenát nem fogják meg! — mormogta magában, a fogait csikorgatva.

— A lovam botlik — kiáltotta újra Sagloba.

— Nem baj! — ismételte Wolodyjovski. Beértek az erdőbe. Sötétség vette őket körül — néhány tatár már csak száz lépésnyire érte be őket.

A kis lovag azonban tudta, hogy miként tartóztathatja fel őket.

— Rzendzian! — kiáltotta — kanyarodj be a kisasszonyval az első jó erdei uton.

— Jól van, uram! — felelt a legény.

A kis lovag Saglobához fordult:

— A kézbe a pisztolyt! parancsolta.

Ugyanakkor megkapta a Sagloba lovának a zabláját, hogy a futását meglassítsa.

— Mit akarsz? — ordította a nemes.

— Semmit! Alj meg.

Rzendzian és Helena mind messzebbre jutottak. Végre elértek arra a helyre, ahol az országút erős könyökben fordult Sbaras felé, az ut előbbi rész folytatásában pedig egy keskeny erdei út vezetett, amelynek bejárását az ágak félig elföldték. Ide fordult be Rzendzian és egy kis idő múlva eltűnt Helenával együtt a sűrűségben és sötétségben.

Ezalatt Wolodyjovski megállította a maga és Sagloba lovát.

— Az Isten irgalmára! Mit csinálsz? — bömbölte a nemes.

(Folyt. köv.)

SZERKESZTOI POSTA.

Érdeklődőnek — *Nagyvárad.* A nyomdában egy egész sort kihagytak a közleményből, ezért csuszott be az értelemzavaró hiba. Vasárnap csak addig köteles a dohánytűzsdés szivar- és dohányneműeket kiszolgáltatni, amíg a vasárnapi munkaszüneti törvény értelmében nem köteles üzletét bezárni; vagyis június és július hónapokban vasárnap délelőtt 10 óráig, más hónapokban pedig vasárnap déli 12 óráig köteles minden tűzsdés szivart és dohányt kiszolgáltatni, tovább nem. Ezt rendelte el a miniszter.

R. I. A cikk ebben a formában nem közölhető.

KÖZGAZDASÁG.

A száj- és körömfájás. Az olasz és csillagvárosi városrészbéli marhák eddig Pecze-Szöllős község legelőjére jártak ki legelni. Azonban Szöllősön a marhák között kiütött a száj- és körömfájás, mit azok behurczoltak Nagyváradra. A rendőrség már intézkedett, hogy az olasz városrészből ne lehessen marhákat a

pecze-szöllösi legelőre hajtani, azonkívül máától kezdve csakis a községi előjáróság által engedélyesnek igazolt tehén tejét szabad a tejárusoknak Pecze-Szöllősről Nagyváradra behozni. A melyik tejárust megcsipik, hogy beteg tehén tejét hozta be eladásra a piacra, érzékenyen fogja a rendőrség büntetni. Különben, mint már irtuk, a városra elrendelték a zárlatot a szavasmarhák és sertésekre.

Szállítás a honvédség részére. A m. kir. budapesti I. honvéd ker. parancsnokság a kerületbeli, melyhez Nagyvárad is tartozik, honvédségi állomásokon elhelyezett csapatok részére az 1903. évi szeptember hó 1-től az 1904. augusztus hó 31-ig terjedő időre szükséges termény és anyag járandósági cikkek szállítására hirdetményt bocsátott ki, melyet az érdeklődők a katonagyosztály (Városháza földszint balra) hirdetési tábláján megtekinthetnek.

SZOBEL ADOLF

női ruha és confection készítői műterem

Nagyváradon, Fő-utca. (Bartsch-ház).

Ajánlja szakmájába vágó mindenféle ruhák divatos elkészítését, ugymint: utcai és estői toilettek, angol és francia szabású ruhákat, kosztümöket. Sport-ruhák mindennemű fazonban,

Vidéki megrendelőktől ruhaderék beküldése kivántatik mérték helyett. 148

Első nagyváradai gyári festékraktár!

Telefon 441.

Telefon 441.

GALLOVITS I.

NAGYVÁRAD, Nagy-Teleky-utca 532. sz., saját ház.

Legolcsóbb festékáru bevásárlási forrás.

Ajánl

száraz és olajbatört festékeket,

firnisz, butor és kocsilackot.

Bronzok, szobafestő és mázólcsetek és meszelők

nagy raktára.

272

Különösen nagy raktár szoba-padló lackokban.

A legújabb találmányu **LINOLEUM padló-fénymázt** van szerencsém a m. t. közönség b. figyelmébe ajánlani, mely igen gyors száradásánál, fényességénél és tartósságánál fogva minden más padló-lackot fölülmul.

Első és legnagyobb órajavító műhely.

ÓRA-, ÉKSZER- és LÁTSZER-ÜZLET!

Nálam már

nem kell reklám,

hisz minden ember jól tudja, hogy a

színház oldala mellett

Kepes Márton

első és legnagyobb órajavító műhelye a legelőnyösebb.

Minden órát kivétel nélkül

szigoru egy évi jótállás mellett

javítok meg.

Kérem az én műhelyemet nem összehasonlítani más reklám-üzletekkel.

244

Értéktőzsde

Budapest, május 18.	
Osztrák hitel	688.50
Magyar hitel	749.50
Allamvasut	694.—
Rimamurányi	488.—
Magyar jelzálog	535.25
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Határidők.

Budapest, május 18.	
Buza októberre	7.86
Buza áprilisra	7.88
Tengeri	6.26
Rozs okt.	6.80
Zab ápr.	5.90
Káposzta, repce, aug.	11.90

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1902. május 18-án.

Magyar aranyjárdék 4	12.25
Magyar koronajárdék	92.50
Magyar vasuti köl sön aranyban 4 1/2	—
Magyarvasuti kölcsön ezüstben 2 1/2 %	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	99.30
Italmérési jog megváltási kötvény	—
Horvát szlavonföldterhermentesítési kötvény	99.50
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcsön	200.—
Tiszszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	157.—
Osztrák járadék papirban	100.40
Osztrák járadék papirban	100.40
Osztrák járadék aranyban	121.50
Osztrák korona járadék	101.—
Osztrák államsorsjegyek	154.—
Osztrák magyar bank részvény	16.55
Magyar hitelbankrészvény	732.25
Osztrák hiteliutózat részvény	682.50
Párisi vista	95.25
29 frankos arany (Napoleon'dor)	19.06
Németbirodalmi márka	117.07
Londoni vista	239.62
20 márkás arany	25.45

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 237.

Ma kedden, 1903. május 19-én:

X ASSZONY.

Vigjáték.

S Z E M É L Y E K.

Bidoulet	Bognár J.
Philippe Ardelot	Tóth Elek
Folquet	Krasznay Andor
Paskal Bernard	Deésy Alfréd
A spanyol ur	Csatár Győző
Julien	Vank István
A parancsnok	Sziklai Miklós
A doktor	Szathmáry Arpád
Arisone	Benkő Jolán
Rendőrtiszt	Antalfi Antal
Germaine	K.Kápolnay Juliska
Jaqueline	Berlányi Vanda
Margueritte	Agnelly Irén

HELYARAK: Nagypáholy 7 frt. földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsólye 1 frt 50 kr. Kőrszék 1 frt 20 kr., Tánlászék, 1 frt. Erkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr. Erkélyülés oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártszék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., Diák és katonajegy a földszintre 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy szinlap 10 kr.

Jegyek előre válthatók a színház jobb oldalán, a bérházzal szemben, d. e. 10 től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás 7 órakor.

A holnapi előadásra jegyek már d. u. 3. órától előre válthatók.

Kezdeté fél 8 órakor, vége 10 órakor.

Holnap szerdán, május 20-án:

CASANOVA.

Operette.

Kizárólagos kosárüzlet!

A közelgő tavaszra megérkeztek nagy mennyiségben különböző alakú kerti székek, kerti garnitúrák, utazó kosarak és mindenféle kosárúruk, melyeket eredeti gyári árakban árusítok. **Nagy választék GYERMEKKOCSIKBAN,** különböző házi butorokban és alkalmas ajándéktárgyakban.

Olcsó, szabott árak! Kiváló tisztelettel:

OPPENHEIM F. VILMOS KOSÁRÁRU KERESKEDESE
NAGYVÁRAD, Fő-utca. (Barts-ház.)

Első nagyváradai zálogház.

NAGYVÁRAD, KOSSUTH-UTCZA 6. szám.

Pénzkölcsön 8°-ra.

Értékpapírokra és sorsjegyekre 8°-ra a legmagasabb előleget ad.

Már zálogban levő sorsjegyeket, vagy értékpapírokat kiváltunk és olcsóbb kamatra magasabb kölcsönt adunk és kívánatra napi árfolyamban azokat meg is vesszük.

Mindennemű ékszerekre, ipari és árucikkekre a legkisebb összegtől a legmagasabbig legszolidabb feltételek mellett nyújt kölcsönt.

Visszafizetéseket a legkisebb részletörlesztések mellett elfogadjuk; ugyancsak vidéki megbízásokat is elfogadjuk s azokat pontosan elintézzük.

Értékpapírok, sorsjegyek és ékszerek nagy tételeinél a legmesszebb menő kedvezmény biztosított.

Mindennemű ékszerek, arany lánczok, arany órák, (különlegességek) gyűrűk s az ékszer szakba vágó mindenféle cikkek legolcsóbb bevásárlási forrása.

Diszkrét kölcsön ügyletek elintézésére a kapu alatti külön bejáratnál külön terem áll rendelkezésre.

273.

Tisztelettel:

ELSŐ NAGYVÁRADAI ZÁLOGHÁZ TULAJDONOSA:

KLEIN M. és FIA,

Nagyvárad, Kossuth-utca 6. szám.

Legolcsóbb zálogház Nagyváradon.

Legolcsóbb zálogház Nagyváradon.

Számos kitüntetés!

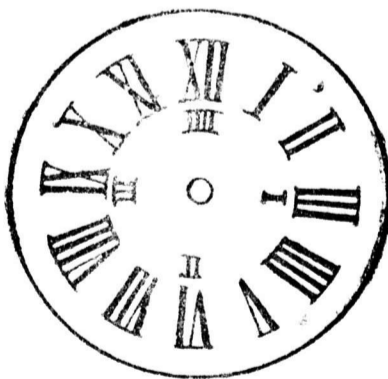
Számos kitüntetés!

DADAY JOZSEF utóda

Mezey Dezső

műlakatos és toronyórás

Nagyvárad, Szent János-utca 320. sz.

Vagy szerencsém a m. t. közönség b. figyelmét felhívni a mai kor igényeinek teljesen megfelelő és a legmodernebbül berendezett

műlakatos és toronyóra műhelyhelyiségemre,

hol több kiállításon kitüntetett szerkezetű TORONYÓRAIM vörös fémből készült főkerekekkel s a felhuzást könnyítő, a legcélszerűbb módon alkalmazható külön mozgó orsókkal s a súlyemelő czinkezett vassodronyköteket tartó vashengerekkel és ingaszabályozó csavarokkal vannak ellátva.

KÉSZ TORONYÓRAIMNAK jótállás-felelősség mellett felállítását is elvállalom melyek pontos járásáért szavatolok.

A n. é. közönség szives pártfogását kérvé, maradtam kiváló tisztelettel

MEZEY DEZSŐ,

műlakatos és toronyórás.

Pártoljuk a helyi ipart!

Nagyvárad iparosaihoz és polgáraihoz!

Tisztelt iparos- és polgártársaim! Nagyváradon tetemes költséggel újjáalakítottam a már pusztulásnak indult **sörgyárat**. Felszereltem azt a mai kor igényeinek megfelelően. — Abban a helyzetben vagyok, hogy egy minden tekintetben megfelelő, **kellemes ízű, zamatos, erős és a legtöbb táperővel bíró**

sört

hozhatok forgalomba.

A gyár üzembe vételénél Nagyvárad iparosai és polgáraiba helyeztem bizalmam. Ők tudják első sorban megítélni, hogy mit tesz az, ha egy olyan közszükségletet fedező cikkkért, mint a sör, évenként több mint egy millió korona vándorol idegen városokba, de a mi még ennél is rosszabb, idegen országokba.

Kötelességem felemlíteni, hogy a Nagyváradon elfogyasztott több mint **egy millió korona** sör értékének felénél több iparcikkek készítésére, beszerzésére és munkadíjak kifizetésére lesz fordítva. Tehát **minden pohár idegenből származó sör elfogyasztása által saját iparunkat és munkásainkat károsítja meg indokolatlanul!**

Sokat várok önöktől tisztelt iparos és polgártársaim! Saját érdekeiket mozdítják elő, ha mindenütt és minden alkalommal

NAGYVÁRADI SÖRT

fognak kérni. Palackjaim a gyár eredeti czimkéjével vannak ellátva. A sör pedig oly jó, hogy **egyszeri megízeltetés elég arra, hogy állításom igaz voltáról bárki is meggyőződjön.**

Szíves pártfogást kér

A Nagyvárad Sörfőzde és Jégyár.

Telefonszám: 439.

Gazdasági és Iparbank részvénytársaság Nagyváradon.

Hirdetmény!

Tapasztalásból tudjuk, hogy a hitelt kereső közönség igényeinek leginkább a hosszabb időre terjedő, kisebb részletekben törleszthető jelzálogkölcsonök felelnek meg. E körülmény arra indított bennünket, hogy az ugynevezett

törlesztéses kölcsönök

nyújtását is rendszeresítsük.

Az ily természetű kölcsönöknek az az előnyük, hogy az adós a kölcsön felvételétől annak teljes lefizetéséig

minden félévénként teljesítendő fizetés alkalmával

egyenlő részleteket fizet,

amely fizetési részletben

ugy a kamat, mint a tőketörlesztés bennfoglaltatik,

vagyis a tőke a kamattal együtt fizettetik s a mily arányban a kamat folyton kisebbedik, ugyanoly arányban növekedik a tőketörlesztési részlet.

A törlesztéses kölcsönök kiváló előnye tehát abban áll, hogy az adós mindig egyforma és kisebb részleteket törlesztvén, mintegy észrevétlenül és minden nagyobb megterhelés nélkül fizetheti vissza tartozását.

Gazdasági és Iparbank részvénytársaság

Nagyváradon, Szent László-tér 1. sz., a Kishid mellett.

286

A XII-ik magy. kir. szab. osztálysorsjáték nyereményeinek sorozata

110.000 sorsj. 55.000 nyerem.

Minden második sorsjegy nyer.

Legnagyobb nyeremény esetleg

1 millió kor.

A nyeremények készpénzben fizetettnek ki.	Korona.
1 jutalom	600000
1 nyer. á	400000
1 >	200000
2 >	100000
1 >	90000
2 >	80000
1 >	70000
2 >	60000
1 >	50000
1 >	40000
5 >	30000
3 >	25000
8 >	20000
8 >	15000
36 >	10000
67 >	5000
3 >	3000
437 >	2000
803 >	1000
1528 >	500
140 >	300
34450 >	200
4850 >	170
4850 >	130
100 >	100
4350 >	80
3350 >	40
55000 nyer. és jut. összegben	14,459.000

Felhívás

a XII-ik

m. kir. szab. Osztálysorsjátékhoz.

Az I. osztály huzása már

1903. évi május hó 22. és 23-án lesz.

Az I. osztályu sorsjegyek ára:

egy egész	egy fél	egy negyed	egy nyolczad
12 kor.	6 kor.	3 kor.	1 kor. 50 fill.

Az eredeti sorsjegyek szétküldése utánvét vagy az összeg előzetes megfizetése ellenében történik. A legkényelmesebb és legolcsóbb a postautalványon való rendelés. Minden megrendeléshez csatolom a hivatalos játéktervet. A hivatalos nyereményjegyzéket azonnal a huzás után küldöm szét. Befizetési lapokat a pénzüsszegek díjmentes átutalhatása céljából ingyen bocsátok ügyfeleimnek rendelkezésére.

Becsés megrendelését sziveskedjék mihamarább hozzám juttatni.

GAEDICKE A.

Magyarország legnagyobb szerencsegyűjtője.

BUDAPEST,

IV., Kossuth Lajos-utcza 11. sz.

Gaedicke szerencséje

óriási!

A következő főnyereményeket fizetem ki eddigelé b. ügyfeleimnek:

600000 korona	62551. sz.
400000 >	33464. >
400000 >	11119. >
400000 >	28916. >
100000 >	42758. >
100000 >	49878. >
100000 >	87991. >
70000 >	60912. >
60000 >	17357. >
60000 >	78863. >
60000 >	82528. >
60000 >	97263. >
30000 >	6920. >
30000 >	38691. >
30000 >	90664. >
25000 >	23481. >
25000 >	30049. >
20000 >	28950. >
20000 >	33402. >
20000 >	35862. >
20000 >	44410. >
20000 >	60781. >
20000 >	78848. >
20000 >	88974. >
15000 >	57734. >
15000 >	77950. >
15000 >	82506. >

24 á	10000 K = 240000
46 á	5000 K = 230000
292 á	2000 K = 584000
599 á	1000 K = 599000
183 á	500 K = 441500